

La Disputa de Tortosa

Emigdi Subirats
escriptor

Pedro Martínez de Luna va esdevenir l'antipapa Benet XIII, conegut amb el sobrenom de Papa Luna. Va néixer el 1328 a la població aragonesa d'Illueca i va traspasar a Peníscola el 1423. Va ser elegit pels cardenals francesos a la mort de l'antipapa Climent VII, el 28 de setembre de 1394. Quan va morir el papa Urbà VI, el 1389, els cardenals italians van elegir Bonifaci IX; per tant, l'elecció de Benet va continuar el cisma de l'Església catòlica. La major part de l'Església no va reconèixer Benet. La Corona d'Aragó va ser la que més fort va donar suport a Benet, en particular per la gran influència de sant Vicent Ferrer, que va comptar amb el reconeixement d'Escòcia, Castella i Navarra. El 1398 Benet va ser empresonat en el seu palau d'Avinyó i el 1409, excomunicat pel Concili de Pisa. El Concili de Constança desembocà en la fugida de Benet XIII a Peníscola, on es va fer fort durant molts anys en el castell de la vila. Benet XIII va tenir un paper molt important durant l'interregne de 1410-1412 a la Corona d'Aragó donant un suport tàcit al candidat Ferran de Trastàmara. Va ser Benet XIII qui va proposar de fer un compromís, que els parlaments van convocar a Casp el 1412.

La disputa de Tortosa

La disputa de Tortosa va ser el més important debat interreligiós entre representants cristians i jueus que es va dur a terme a la Corona d'Aragó. El debat no va ser estrictament un debat, sinó la successió d'una sèrie de sessions d'adoctrinament religiós amb l'objectiu de forçar les autoritats religioses jueves a un reconeixement dels seus errors en matèria de fe davant els seus coreligionaris, els quals també van haver d'assistir-hi, obligats per l'autoritat papal. Es va desenvolupar durant 67 sessions, des de la primera, a Tortosa, el 7 de febrer de 1413, fins a les últimes, dutes a terme a Sant Mateu del Maestrat, el 13 de novembre de 1414.

El debat es va realitzar per iniciativa del papa Benet XIII, i en el qual va tenir un molt important paper el renegat jueu Jeroni de Santa Fe, que va portar la veu cantant del bàndol cristià. L'objectiu del debat eren el contingut i ensenyaments de la literatura rabínica (fonamentalment del Talmud) i si, efectivament, Jesús de Nazaret era el Messies o no.

Els rabins van haver d'assistir-hi obligats per l'autoritat papal sota pena de forta multa en el cas de no fer-ho a temps. Van haver de defensar-se de les acusacions i amenaces de tota mena de la part cristiana.

Aquesta disputa es va desenvolupar

par amb el record de la recent matança de 1391 al call de Sevilla, en què van ser assassinats 4.000 jueus a mans de la turba, i contemporània amb la prèdica antisemita de Vicent Ferrer i el reforçament de la legislació antisemita.

Finalment, els representants jueus van ser obligats a signar un document en el qual "reconeixien els seus errors" de fe. El Papa signà la butlla *Contra judaeos*, els baptismes forçats es multipliquen, se signa la butlla *Etsi Doctoris Gentium* la qual va motivar la crema de llibres jueus, els drames familiars i personals de tot tipus se succeïen dins la comunitat jueva, es produeix la separació física dels jueus i dels cristians, especialment si aquests últims eren conversos.

La disputa de Tortosa va ser el punt culminant del procés de decadència de les comunitats jueves al territori, cop del qual mai no arribaren a recuperar-se. Un estudi detallat de la disputa de Tortosa va ser realitzat per l'historiador Roc Salvadó: http://www.uned.es/ca-tortosa/Biblioteca_Digital/Biblio/Els_Conversos/Pag_02.htm

Litteratus

Sant Vicent Ferrer vora l'Ebre i el Maestrat

• Vicent Ferrer va néixer a València

el 23 de gener de 1350. Als 16 anys (1367) va ingressar a l'Orde dels Dominics. Va estudiar Lògica a l'Estudi General de Barcelona i Teologia a Tolosa, mentre que va donar classes a la Universitat de Lleida. Va prendre part en la pugna del Cisma d'Occident de l'Església catòlica i va donar suport a Benet XIII, tot i que al final va posar-se al costat de Martí V i va donar per acabat el Cisma d'Occident. Va realitzar nombroses activitats diplomàtiques al servei del rei d'Aragó Joan I i de l'esmentat antipapa. El 1399 va endegar la seua predicació itinerant i contra els infidels per tot el món, mentre viatjava a peu i sense diners i predicava en català. El 1412 va representar el Regne de València al Compromís de Casp per elegir el nou rei. Sant Vicent afavoreix l'elecció de Ferran d'Antequera. Acabat el Compromís, continua la seua predicació per la Corona d'Aragó, predica a Alcanyís, Lleida, Sant Mateu, Morella, Tortosa, etc. Participa en la Disputa de Tortosa i escriu un tractat contra els jueus. Va morir a Vannes (Bretanya) el 5 d'abril de 1419.